

SERİ B

CİLT X

SAYI 2

1960

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ORMAN FAKÜLTESİ
ORMAN İKTİSADİ VE İNŞAAT ENSTİTÜSÜ
/ 1960

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

ORMAN FAKÜLTESİ DERGİSİ

TÜRKİYE'DE ÖRNEK DEVLET İŞLETMESİ OLABİLECEK VASIFLARI HAİZ ORMANLARIN TEFRİKİNE VE TEŞKİLÂTLANDIRILMASINA AİT İNCELEMELER

Yazanlar

Prof. Dr. F. SAATÇIOĞLU — Prof. Dr. G. ACATAY
Prof. Dr. S. HUŞ — Prof. Dr. İ. ERASLAN

GİRİŞ

İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesince Türkiyede entansif ormancılığın tatbik edileceği Örnek Devlet orman işletmelerinin kurulması ve bu maksada uygun ormanların tefrik ve teşkilâtlandırılması lüzumu Tarım Bakanlığına arzedilmiş ve bu teklif mezkûr Bakanlıkça tasvip olunarak gerekli etüdlerin yapılması işi Fakültemize tevdi edilmiştir.

Orman Fakültesi Profesörler Kurulu, bu maksatla Prof. Dr. Fikret Saatçioğlu, Prof. Dr. Gafur Acatay, Prof. Dr. Savni Huş ve Prof. Dr. İsmail Eraslan'dan müteşekkil bir heyeti tavzif etmiştir.

Heyetimiz, deruhte ettiği bu vâzifeyi görmek üzere 13/9/1959 — 25/9/1959 tarihleri arasında Ankara, Kastamonu, Ayancık, Araç, Karabük, Bolu, Düzce ve Adapazarı; 15/10/1959 — 28/10/1959 tarihleri arasında İzmir, Aydın, Denizli, Burdur, Antalya, Elmalı, Eskişehir, Çatacık, Kütahya, Simav, Balıkesir ve Dursunbey; 16/11/1959 — 18/11/1959 tarihleri arasında da Kırklareli, Demirköy ve Edirne muntakaları ormanlarında gerekli tetkikler yaparak lüzumlu dokümanları toplamış ve bunlara dayanarak bir rapor hazırlamıştır. İşbu rapor Orman Fakültesinin tetkik ve tasvibinden geçtikten sonra gereği yapılmak üzere Orman Genel Müdürlüğüne sunulmuştur.

Bu raporun muhtevasından meslekdaşlarımızı haberdar etmek ve faydalanmalarını sağlamak maksadıyla yayınlanması heyetimizce uygun görülmüştür.

I — ÖRNEK ORMAN İŞLETMELERİ TEFRİKİNİN MAKSAT VE GAYESİ

Yetiştirme muhiti şartlarınca mümkün olan en yüksek miktar ve kalitedeki hasılatı devamlı olarak almak ve aynı zamanda ormanın sosyal, kültürel ve kolektif

faidalarından ilânihaye istifade etmek, ancak entansif bir ormancılıkla gerçekleştirilebilir.

Ormancılığımız, tedrici bir şekilde entansifleşme yönünde bir gelişme göstermektedir. Bu inkişafın sür'atlendirilmesine yardım etmek ve bunu yakın bir gelecekte gerçekleştirmek için entansif ormancılığın tatbikatını muşahhas bir şekilde ortaya koyabilmek maksadiyle, örnek orman işletmelerinin kurulması, bugün için bir zaruret halini almış bulunmaktadır.

Malûm olduğu üzere entansif bir orman işletmeciliği, küçük saha, koruma teminatı, entansif yol şebekesi vesaire gibi birçok faktörlerin yanında bilhassa yüksek kaliteli ve tecrübeli teknik personelin mevcudiyetini şart koşmaktadır. Bu vasıfları haiz personel ise ancak iyi teşkilâtlandırılmış ve teçhiz edilmiş örnek işletmelerde yetiştirilebilir.

Yurdumuzun orografik, jeolojik, klimatolojik ve edafik yapısının bir neticesi olarak tabii vejetasyon örtüsü, büyük değişiklik ve tenevvü göstermektedir. Bu vejetasyon örtüsünden bilhassa orman vejetasyonuna insan, tarih boyunca çok çeşitli şekil ve şiddetlerde müdahale etmek suretile, bunun tabii durumunu son derecede değiştirmiş ve böylece yurdumuzda yer yer değişen birçok ormancılık tkenik problemleri ortaya çıkmış bulunmaktadır. Bu problemleri çözmek üzere herbir mintakanın benzeri ve müşterek yerlerinde karakteristik ormanların tefriki ve bu yerlerde gerekli araştırmaların yapılması zarureti belirmektedir. Bu mahiyetteki çalışmalar ise daha mükemmel bir şekilde örnek orman işletmelerinde yapılabileceğine göre, bu sebep de örnek işletmelerin tefrikini zarurî kılmaktadır.

Orman Fakültsi öğrencilerinin tatbiki bilgi ve görgülerini arttırmak üzere gönderildikleri orman işletmelerinin, bu maksada uygun kuruluştta olmadıkları şimdiye kadar elde edilen tecrübelerden anlaşılmış bulunmaktadır. Bu sebeple, örnek orman işletmelerinin kurulması, öğrencilerin yapacakları staj ve ekskürsiyonların daha tatminkâr ve verimli olabilmesi bakımından da zarurî ve lüzumlu görülmektedir.

Örnek orman işletmelerinin kurulması zarureti, uzun yıllardan beri hissedilerek bu maksatla bazı teşebbüslere geçilmiştir. Ancak ilk defa Orman Fakültesi'nin yanındaki Belgrat Orman'ı bu maksatla 1 Ocak 1949 tarihinde Örnek Orman İşletmesi olarak tefrik edilmiş ve gerekli teşkilâtın ve teçhizatın meydana getirilmesine çalışılmıştır.

Yukarıda belirtilmiş bulunan sebep ve zaruretler dolayısıyla tesis edilecek olan örnek orman işletmelerinin gayeleri aşağıdaki şekilde tesbit edilmiş bulunmaktadır:

1 — Türkiye'de entansif bir orman işletmeciliğine örnekler vermek ve böylece yeni entansif orman işletmelerinin doğmasına ve sayılarının artmasına imkân hazırlamak,

2 — Ormancılık problemlerini ilim ve tekniğin ışığı altında çözmek ve böylece lokal tecrübe ve mümareseler elde etmek,

3 — Fakülte öğrencilerine staj, tatbikat ve ekskürsiyonlarının yaptırılabilceği öğretim ve eğitim merkezleri kurmak,

4 — İdare ve tatbikatta çalışan meslek elemanlarının tecrübe ve görgülerinin arttırılması için kurs ve ekskürsiyonların yapılacağı tekâmül merkezleri elde et-

mek ve böylece ileride sayıları artacak olan örnek işletmelerin gerektirdiği yüksek kaliteli personeli yetiştirmek,

5 — Ormançılık mesleğinin ilerlemesine direkt ve indirekt tesiri olan meslek dışı şahıslara entansif bir ormancılığın faydalı neticelerini göstermek,

6 — Ormançılık ilim müesseseleriyle tatbikat ve idare müesseseleri arasında faydalı ve devamlı bir işbirliği sağlamak.

II — ÖRNEK İŞLETMECİLİĞE UYGUN VASIFTAKİ ORMANLARIN TEFRİKİNDE ARANAN ŞARTLAR

Türkiye'de her orman, örnek mahiyette bir işletmenin kurulmasına müsait olmaması bakımından entansif bir ormancılığa konu olacak ormanların, ilk çalışmaların selâmeti ve müessiriyeti bakımından, muayyen şartları haiz olması lâzımdır. Bu şartlar aşağıdaki şekilde önceden tesbit edildikten sonra, bu vasıfları haiz istih-sâl ormanları aranmak suretile örnek orman işletmeleri seçilmiş bulunmaktadır :

1 — Sınırlarında mülkiyet ihtilâfları olmaması, otlatma, orman açmaları ve umumiyetle civar köylerin zararlı tesirlerinden uzak bulunması ve böylece, korumanın müemmen olması yahut-ta alınacak tedbirlerle muhafazasının kolayca mümkün görülmesi,

2 — Ormancılığı ileri ve işletmeciliği entansif olan memleketlerde ve bilhassa Orta Avrupa'da işletmelerin büyüklüğü 1000 — 5000 hektar arasında değiştiğinden, bu mülâhaza ile örnek işletmeye konu olacak ormanların büyüklüğünün 5000 hektar civarında olması ve sınırlarının mümkün olduğu kadar üç taraftan sırtlarla çevrili ve kapalı bir havza hüviyetinde bulunması,

3 — Seçilecek ormanın, Türkiye'nin muayyen orografik, jeolojik, klimatolojik ve edafik şartlarının tezahürü halindeki bir orman kompleksinin en karakteristik evsafını haiz bir yerinden alınması ve böylece civarındaki benzeri kuruluşlardaki ormanları temsil etmesi,

4 — Orman içerisinde gençleştirme, bakım ve koruma gibi ieknik işlerin yapılabilmesi, kesilen mahsülün çıkarılarak piyasaya sevk ile satışlarının imkân dahiline sokulması, tatbikat, staj ve ekskürsyon maksadile fazla sayıdaki ve kalabalık gruplar halindeki öğrencilerin ve meslek mensuplarının gelebilmesi için, orman içerisinde mükemmel bir şebekesinin vücade getirilmesi ve bu şebeknin en uygun transpet. tesisi ve vasıtalarile millî ekonomiye bağlanması şarttır. Seçilecek ormanın mümkün olduğu kadar bu şartı haiz bulunması.

III — ÖRNEK İŞLETMELER TESİSİNE ELVERİŞLİ BULUNMALARINI DOLAYISİLE SEÇİLEN ORMANLARA AİT GENEL BİLGİLER

Türkiye'nin Kuzey - Batı, Batı ve Güney orman mıntıklarında hey'etce yapılan tetkik ve müşahedelere, mahalli orman teşkilâtı, teknik ve idari elemanlarile yapılan soruşturmalar sonunda elde edilen bilgi ve kanaatlara, mevcut amenajman plâni vesaire gibi dökümanlara ve büro kayıtlarına istinat etmek suretile, yukarıda zikredilen şartlara mümkün olduğu kadar yakın olan ormanlardan, aşağıda adları yazılı ormanların örnek orman işletmesi olarak tefriki komisyonumuzca uygun mütalâa olunmuştur :

- 1 — Kastamonu Orman Başmüdürlüğü, Ballıdağ Örnek Devlet Orman İşletmesi;
- 2 — Kastamonu Orman Başmüdürlüğü, Ayancık — Akgül Örnek Devlet Orman İşletmesi;
- 3 — Bolu Orman Başmüdürlüğü, Karabük — Keltepe Örnek Devlet Orman İşletmesi;
- 4 — Bolu Orman Başmüdürlüğü, Kartalkaya Örnek Devlet Orman İşletmesi;
- 5 — Muğla Orman Başmüdürlüğü, Çine — Kazancı Örnek Devlet Orman İşletmesi;
- 6 — Antalya Orman Başmüdürlüğü, Düzlerçamı Örnek Devlet Orman İşletmesi;
- 7 — Antalya Orman Başmüdürlüğü, Elmalı — Çıglıkara — Koçova Örnek Devlet Orman İşletmesi;
- 8 — Eskişehir Orman Başmüdürlüğü, Çatacık Örnek Devlet Orman İşletmesi;
- 9 — Balıkesir Orman Başmüdürlüğü, Dursunbey — Değirmeneğrek Örnek Devlet Orman İşletmesi;
- 10 — İstanbul Orman Başmüdürlüğü, Demirköy — Karamanbayırı Örnek Devlet Orman İşletmesi;
- 11 — İstanbul Orman Başmüdürlüğü, Demirköy — Dişbudak Örnek Devlet Orman İşletmesi;

1 — Kastamonu Orman Başmüdürlüğü. Ballıdağ Örnek Devlet Orman İşletmesi.

Karadeniz iklim mintakasının Batı Karadeniz bölgesi içerisinde bulunan bu orman, hâkim ağaç türü çam olmak üzere köknar, kayın ve meşe ile teşkil ettiği karışık mevçerelerden tereküp etmektedir.

İlişik haritada gösterildiği şekilde bu örnek orman işletmesi, yürürlükteki amenajman plânlarına göre Boyalca serisinden 1952,49 hektar ve Sarpun serisinden de 2095,02 hektarlık bir saha alınmak suretile teşkil edilmiştir. Böylece ormanın genel sahası, 4047,51 hektar olup, bunun 3490,98 hektarı ormanla kaplı, 142,69 hektarı ziraat arazisi ve 413,84 hektarı da istifade edilmeyen arazi halindedir.

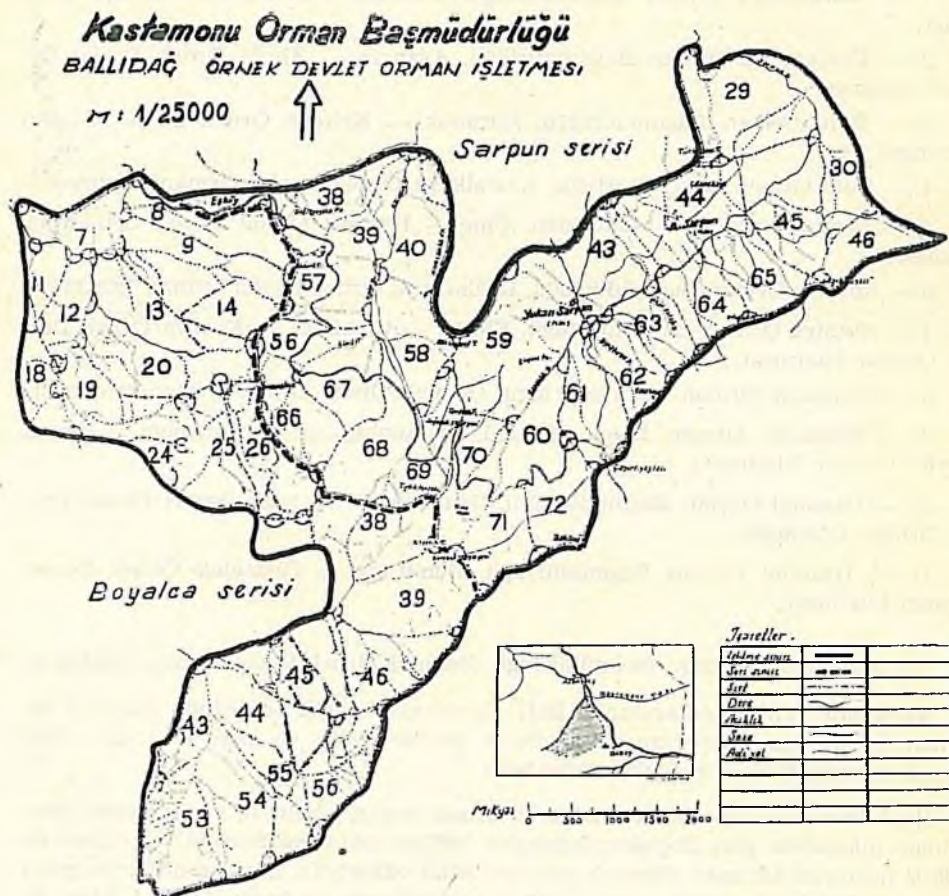
Orman 33° 19'00" — 3° 28'45" boylamlarıyla 41° 32'00" — 41° 37'00" enlem daireleri arasında bulunan Sarpun serisi ile 33° 15'00" — 33° 22'00" boylam ve 41° 29'00" — 41° 36'00" enlem daireleri arasında bulunan Boyalca serisi içerisinde bulunmaktadır.

Mintakanın en yüksek noktası (1746) metre rakımlı Ballıdağ tepesidir ki, bu dağ Kuzey Anadolu silsilesine ait Küre dağlarından Devrekâni civarında ayrılan bir sırt üzerinde bulunmaktadır. Ayrıca mintakanın diğer mürtefi noktaları 1528 metre rakımlı Odunluk Tepe, (1542) metre rakımlı Bakırlı Tepe ile (1528) metre rakımlı Tiftiktuzla tepesidir.

Orman içerisinde Karanlık - dere, Aylar - deresi, Gölçük - deresi bulunmakta ve bu dereler Devrekâni çayına dökülmektedir.

Ormanın bulunduğu arazi amenajman plânlarına göre Paleozoik devrinde teşekkül etmiş olup umumiyetle kalker kayalarından, kısmen şistlerden ve kristalin şistlerden tereküp etmektedir.

Anienajman plânlarında verilen rakamlara göre yıllık ortalama sühünet $9,08^{\circ}\text{C}$ vejetasyon devresindeki sühünet ortalaması $15,5^{\circ}\text{C}$, yağış ortalaması $8,6\text{ mm}$, nisbi rutubet ortalaması da % 66 dir. Yıllık yağış $520,8\text{ mm}$ dir. Kar, $15-30$ Kasım arasında düşmekte Nisan ortası ve Mayıs başına kadar kalmaktadır.

Orman içerisinde her türlü nakliyata müsait Kastamonu - Daday, Azdavay - Cide şosası ormanın Güney kısmının içersinden geçmektedir. Boyalca serisinden alınan kısım üzerinde de Daday ve Azdavaya ulaşan araba yolları mevcuttur.

Ormanda aşağıdaki meşçere tipleri bulunmaktadır :

- 1 — Saf - çam
- 2 — Çamın hâkim olduğu çam + köknar
- 3 — Safköknar
- 4 — Köknarın hâkim olduğu köknar + çam
- 5 — Çamın hâkim olduğu çam + köknar + kayın
- 6 — Çamın hâkim olduğu çam + kayın
- 7 — Çamın hâkim olduğu çam + meşe + kayın

- 8 — Çamın hâkim olduğu çam + meşe + kayın + köknar
- 9 — Köknarın hâkim olduğu köknar + kayın
- 10 — Safmeşe
- 11 — Meşe + kayın

Hektarda en yüksek ağaç serveti 477,00 metreküp, en yüksek ortalama artım da 5,8 m³ tür.

Orman içerisinde köy mevcut olmayıp, Sarpun ve Boyalca serilerinden ormana yakın olan bir orman kuşağı, örnek işletmeye dahil edilmeyerek tampon saha olarak tefrik edilmiş ve böylece köylerin tesir ve müdahalelerinden uzak tutulmuştur.

Bu suretle korunması müemmen, gerek Kastamonu tarikile karadan ve gerekse Cide yolu ile denizden bir şose ile irtibatı bulunan, içerisinde çok mütenevvi şekil ve kuruluşlarda meşçereler ihtiva eden bu ormanın, gösterdiği bu özellikler dolaşılı, örnek işletme olarak tefriki uygun mütalâa olunmuştur.

2 — Kastamonu Orman Başmüdürlüğü, Ayancık - Akgöl Örnek Devlet Orman İşletmesi.

Türkiye'nin coğrafya ve iklim mntakaları taksimatına göre, Karadeniz Mıntakasının Batı Karadeniz bölgesi içerisinde köknar, çam ve kayın gibi ağaç türlerinin meydana getirdiği ormanların bir mümessili olarak Ayancık ilçesi dahilindeki Akgöl ormanı aranan şartları ihtiva etmektedir.

Ayancık ilçesini Taşköprü ve Boyabat ilçelerinden ayıran ana silsilenin Kuzey mailesinde bulunan bu ormanın genel sahası 4258,92 hektardır. Bunun 3241,98 hektarı ormanla kaplı olup geri kalan 1016,94 hektarı da tarla, çayır ve yayla sahalarından ibarettir.

Akgöl ormanı, 8923,01 hektar vüs'atindeki İnaltı serisinin bir parçasını teşkil etmekte ve 1-50 numaralar arasındaki bölmeleri içersine almaktadır. Ormanın en mürtefi noktaları Batı'da 1623 m rakımlı Karlık - Tepesi, 1557 m rakımlı Çelikklik Tepesi, Güney'de 1372 m rakımlı Mescit - Tepe, Doğu'da 1375 m rakımlı Kabakçayı ve 1459 m rakımlı Karakaç - Tepesidir.

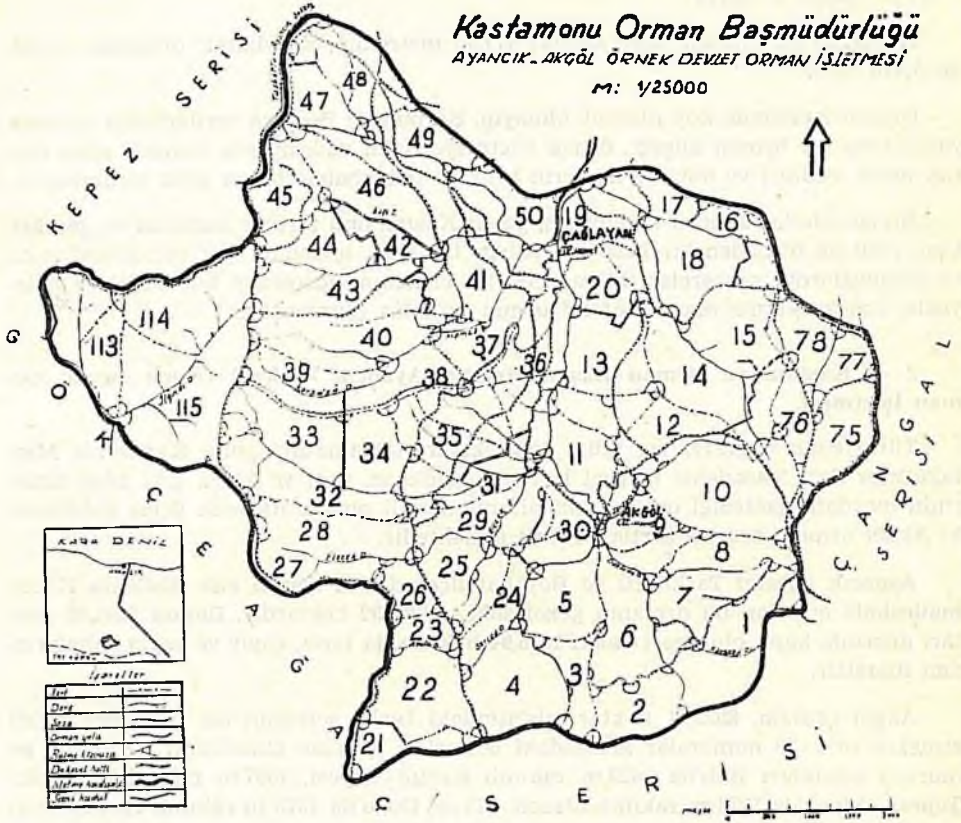
Akgöl ormanı üç tarafı sırtlarla çevrilmiş kapalı bir havza halinde olup, içerisinde, İnaltıköyü deresi, Hamzaçay, Elecek - çayı, Sarıcaahç deresi, Boztepederesi bulunmakta ve bütün dereler Kuzey - doğu istikametine akarak İnaltı Çayına varmak suretile Ayancık deresi vasıtasile Karadenize dökülmektedir.

Muhite en yakın Sinop'daki Meteoroloji istasyonuna göre yıllık yağış miktarı 613,9 mm, Yıllık ortalama sühünet 13,4°C ve yıllık ortalama nisbi rutubet % 76 dir. Umumiyetle anataş mezozoik devrine ait üst kretase filişlerden ibarettir. Toprak, umumiyetle orta derinlikte, suyu iyi geçirir, gevşek ve serindir.

Ormanın Kuzey kenarında bulunan IV. havuzdan itibaren başlayan dekovil hattı, Ayancık Devlet Orman İşletmesi dekovil şebekesine bağlanmıştır. Kamyon yolu olarak Yemişli, Sakız ve Çangal'dan gelen yollarla irtibatı bulunan bir yol Elmalık — Gediginden başlayarak, Akgöl, Geçmiş kayası, Çelikklik rampasından geçerek, Karlık'a varmakta ve bütün ormanı ortasından katetmektedir. Diğer bir yol da Hamza - çayından başlayarak müstakbel Taşköprü - Ayancık şosesine bağlanmaktadır. Bu suretle ormanın, bir taraftan Yemişli yolu, diğer taraftan müstakbel

Taşköprü - Ayancık yolu ile diğer taraftan da dekovil yolu ile olmak üzere üç istikametten Ayancık ile irtibatı mevcut bulunmaktadır.

Ormanda aşağıdaki meşçere şekillerine rastlanmaktadır :

- 1 — Çamın hâkim olduğu çam + kayın + köknar meşçereleri
- 2 — Köknarın hâkim olduğu köknar + kayın + çam meşçereleri
- 3 — Köknarın hâkim olduğu köknar + kayın meşçereleri
- 4 — Çamın hâkim olduğu çam + köknar meşçereleri
- 5 — Meşenin hâkim olduğu meşe + kayın meşçereleri
- 6 — Kayın + meşe + gürgen meşçereleri
- 7 — Çam + meşe + kayın + köknar meşçereleri
- 8 — Kayın + çam meşçereleri
- 9 — Safmeşe meşçereleri
- 10 — Kayın + köknar + meşe meşçereleri
- 11 — Saf köknar meşçereleri
- 12 — Saf kayın meşçereleri
- 13 — Kavak'a hemen her çeşit meşçere içerisinde muayyen nisbetler dahilinde raslanmaktadır.

Hektardaki en yüksek ağaç serveti 460 m³, en yüksek artım da 5.5 m³ dür.

Görülüyorki, bu orman çok çeşitli ve mütenevvi meşçere şekillerini ve tablolarını ihtiva etmekte ve dolayısıyla ormancılık ve bilhassa silvikültür ve amenajmen noktasından enteresan bir durum göstermektedir.

Korunması müemmen, münakale şartları müsait ve çok mütenevvi ağaç türleri ve meşçere şekillerini ihtiva eden bu ormanın, haiz olduğu bu özellikleri dolayısıyla ön plânda örnek işletme haline getirilmesi gerekmektedir.

3 — Bolu Orman Başmüdürlüğü. Karabük — Keltepe Örnek Devlet Orman İşletmesi.

Karadeniz İklim Mintakasının Batı Karadeniz Bölgesi içerisinde bulunan bu orman, hâkim ağaç türü köknar olmak üzere kayın ve çam karışık meşçerelerinden müteşekkil bulunmak suretile seçme ormanı formu yaratmaya müsait bir özellik taşımaktadır.

İlişik haritada gösterildiği şekilde, Keltepe Örnek Orman İşletmesi, halen mer'i amenajman plânlarına göre Kızdap serisinin 1-16 numaralar arasındaki bölmeleleriyle, Keltepe serisinin 52-81 numaraları arasındaki bölmelerinin bir araya getirilmesiyle teşkil edilmiş bulunmaktadır.

Genel sahası, 4558,80 hektardır. Bunun 3948,95 hektarı ormanla kaplı, 538,23 hektarı ağaçlandırmaya müsait, 44,30 hektarı ziraat arazisi ve geri kalan 27,32 hektarı da kabili istifade olmayan araziden ibarettir.

Ormanın bulunduğu arazi, Karadeniz'in Batı'sındaki dağ silsilesinden ayrılan ana sırtlar üzerinde bulunmaktadır ki, ormanın en yüksek noktası 1975 m rakımlı Keltepe'dir. Orman, Filyos çayına müteveccih Kuzey mailesi üzerinde Uzun - yayla deresi, Karamanlık - dere, Eğriova ve Bitek dereleri havzalarından müteşekkildir.

Ormanın arazisi, Üçüncü Zamanın Eosen devrine ait kalker, Nümilltli kalker ve konglomeralardan meydana gelmektedir.

Ormanın bulunduğu sahada Kuzey Anadolu'nun Batı İklimi ile İç Anadolu İklimi arasındaki intikal iklimi hüküm sürmektedir. En yakın meteoroloji İstasyonları Bolu ve Zonguldak'ta bulunmaktadır. Yıllık sihünet ortalaması Bolu'da 10,1°, Zonguldak'ta 13,2°; ortalama yağış miktarı ise Bolu'da 522 mm, Zonguldak'ta da 1260 mm dir. Karla örtülü günlerin sayısı Bolu'da 39,7, Zonguldak'ta ise 17,1'dir.

Ormanın halen bulunduğu bölgeden Karabük tren istasyonuna uzaklığı 26 km, Bolkuş istasyonuna 15 km, Güney'deki Eskipazara da 15-20 km'dir. Orman içerisinde nakliyata elverişli yolların belli başlılarından Bitek - deresi vadisiyle Eğriova deresi vadisini takip eden yollar mevcuttur.

Ormanda aşağıdaki meşçere tipleri bulunmaktadır :

- 1 — Saf köknar meşçereleri
- 2 — Köknar + kayın meşçereleri
- 3 — Köknar + çam + kayın meşçereleri
- 4 — Köknar + çam meşçereleri
- 5 — Saf çam meşçereleri

Hektardaki en yüksek ağaç serveti 572 m³ ve en yüksek ortalama artım da 11,7 m³'dür.

Orman içerisinde köy mevcut olmayıp, ancak Keltepe üzerindeki yaylalarda ormana civar olan Kızdapköyü hayvanları otlatılmaktadır.

Korunması müemmen, bir taraftan ana kara yolları ve tren yolu ile irtibatı olan, diğer taraftan içerisinde bugünkü ihtiyaçlara cevap verebilecek entansitede yolları bulunan ve yapılmakta olan, ayrıca seçme ormanı formunu yaratmaya müsait yetiştirme muhiti şartları ve ağaç türlerini ihtiva eden bu ormanın, gösterdiği bu özellikleri dolayısıyla Örnek Orman İşletmesi haline ifrağı uygun görülmüştür.

4 — Bolu Orman Başmüdürlüğü, Kartalkaya Örnek Devlet Orman İşletmesi.

Türkiye'nin Coğrafya ve İklim Mintakaları taksimatına göre, Karadeniz Mintakasının Batı Karadeniz Bölgesi içerisinde ve daha ziyade Karadeniz ardı ikliminin tesiri altında bulunan bu orman, çam hâkim olmak üzere, çam, ve köknar gibi iki iğne yapraklı ağaç türünden meydana gelmekte ve dolayısıyla yapraklı ağaç türlerini ihtiva etmemektedir. Bu özelliği sebebiyle, benzeri ormanları temsil etmek üzere örnek işletme olarak tefrik edilmiştir.

Karadeniz sahili sıra dağlarından Ilgaz dağının temadisi olan 2378 m rakımlı Köroğlu tepesinden ayrılarak, 2221 m rakımlı Kartalkaya tepesinden geçen ana su bölüm hattının Batı mailesi üzerinde yer almış bulunan bu orman, 4498 hektarlık bir saha kaplamaktadır. 3641 hektarı ormanla kaplı olup, geri kalan 625 hektarı mer'a ve 231 hektarı da ağaçlandırılması mümkün olan sahalardan müteşekkildir. Orman sahası, 40° 34' 30" — 40° 38' 40" enlem ve 31° 39' 32" — 31° 50' 30" boylam daireleri arasında bulunmaktadır.

Kuzey Doğu ve Güneyden Kartalkaya'dan ayrılan sırtlarla, Batı ve Kuzey - Batı cihetinden de Aladağsuyu ile çevrili bulunan bu havza içerisinde, Karaağaç boğazı deresi ve Aladağ suyuna dökülen küçük dereler bulunmaktadır.

En yakın Bolu'daki meteoroloji istasyonu kayıtlarına göre yıllık ortalama yağış 523 mm ortalama sühünet 10,1 derecedir. Arazinin anataşı, İkinci ve Üçüncü zamana ait volkanik kayalardan andazit ve dazit'tir. Toprak, dere tabanlarında ve bu tabanlara yakın yerlerde derin, diğer kısımlarda orta derinlikte ve sıgırdır. Su geçirme kabiliyeti ve bağlılığı ortadır.

Bolu'dan gelen ve kamyonla nakliyata müsait olan bir yol, Değirmenözü, Karacaboğaz ve Soku yaylası istikametinde ormanın ortasından kesmektedir. Diğer bir yol, Dadıç yaylasından başlayarak, Aladağsuyu tabanını takiplice yine Değirmenözü'ne varmaktadır. Başka bir yol da, Sarıçökek - İmece boğazı - Soku yaylası istikame-

tinde uzanmaktadır. Bundan başka ormanda daha bir çok tâli yollar mevcut bulunmaktadır.

Ormanda aşağıdaki meşçere kuruluşları mevcut bulunmaktadır :

- 1 — Saf sarıçam meşçereleri
- 2 — Çamın hâkim olduğu çam + köknar meşçereleri
- 3 — Köknar'ın hâkim olduğu köknar + çam meşçereleri
- 4 — Saf köknar meşçereleri

Amenajman plânlarına göre ormandaki en yüksek ağaç serveti 500 m³ ve en yüksek ortalama artım da 5 m³ kadardır.

Orman içerisinde, Keçitviran, Karaağaç, Soku, Karapınar, Bakırlı ve Değirmenözü yaylaları bulunmaktadır. Yayla mevsimi, Mayıs sonlarında başlayarak Ekim ortalarına kadar devam etmektedir. Temmuz ortalarına doğru yaylalar sararmakta ve hayvanları besliemez hale gelmektedir. (Plânda bu bakımdan teferruatlı bilgiler ve tavsiyeler mevcuttur).

Korunmasının alınacak tedbirlerle kolayca mümkün olması, muhitini çevreleyen geniş saf sarıçam ile çam + köknar ormanlarını iyi temsil etmesi, Bolu ve civarile irtibatının müsait bulunması, İzmit, Sakarya ve İstanbul gibi çeşitli orman mahsülleri işleyen orman endüstrisini içerisine alan büyük istihlak merkezlerine yakınlığı ve dolayısıyla her türlü mahsülün kolayca kıymetlendirilmesi imkânlarının mevcudiyeti gibi özellikleri sebebiyle, bu ormanın örnek orman işletmesi olarak tefriki uygun görülmüştür.

5 — Muğla Orman Başmüdürlüğü, Çine - Kazancı Örnek Devlet Orman İşletmesi.

Ege İklim Mıntakasının Ege Bölgesi içerisinde bulunan bu orman, yüksek mıntaka saf kızılçam meşçerelerinin mümessili bulunmaktadır.

İlişik 1/50 000 mikyashlı haritada görüldüğü gibi bu orman işletmesi yürürlükteki birinci devre amenajman plânlarına göre Sarıkısıık serisinin 115, 116 ve 117 numaralı havzalarını içersine almaktadır. Umum sahası 4800 hektar olup bunun 2500 hektarı ormanla kaph ve geri kalan 2300 hektarı da ormansızdır.

Orman, Beşparmak sıra dağları üzerinde bulunan Turgut dağı Çomak dağı ve Çatal dağlarının Kuzey mailelerinde yer almış bulunmaktadır. En yüksek noktası 1275 m rakımlı Çataldağıdır.

Amenajman plânına göre ormanın bağı bulunduğru serisin arazisi, metamorf gnayslerden tereküp etmektedir.

İklim, genel karakteri itibarile kışları yağışlı ve mülâyim, yazları sıcak ve kurudur. Yıllık ortalama sühûnet 16-18°C ve yağış miktarı da 700 mm'dir.

Ormanın en mühim yolu, Çine'den gelerek Karpuzlu, Koğuk, Hatipkişla üzerinden 116 ve 117 numaralı havzaları kat'eden bir yol olup, motorlü nakil vasıtalarının seyrine müsait bulunmaktadır.

Orman içerisinde köy olmadığı gibi civar köylere ait arazi de bulunmamaktadır. Bu sebeple de muhafazası müemmindir.

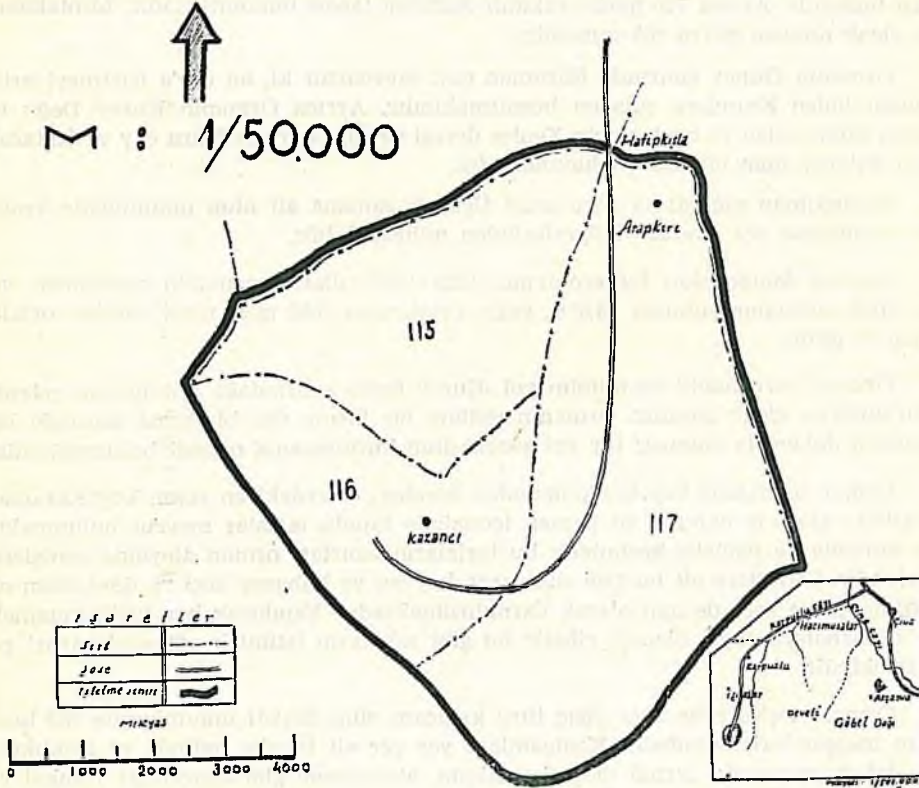
Ormanın esas ağaç türleri ekseriyetle kızılçam ve karaçam'dan müteşekkil olup yer yer fıstıçamı da karışmaktadır.

Hektarda en yüksek ağaç serveti, 162 m³ ve en yüksek ortalama yıllık artım da 1,3 m³'dür.

Muhafazasının mütemmen olması, Aydın ve Çine ile müsait bir yolla irtibatının bulunması ve orman içerisinden nakliyata müsait bir yolun geçmesi, ayrıca kapalı meşçerelerde bakım, bozuk vasıflı meşçerelerde islâh ve imâr, açık sahalarda da ağaçlandırma problemlerinin bulunması ve bunların çözülme yollarının araştırılması bakımlarından bu ormanın örnek işletme olarak tefriki uygun mütalâa olunmuştur.

Muğla Orman Başmüdürlüğü

ÇİNE-KAZANCI ÖRNEK DEVLET ORMAN İŞLETMESİ

6 — Antalya Orman Başmüdürlüğü, Düzlerçamı Örnek Devlet Orman İşletmesi.

Akdeniz İklim Mıntakasının Antalya Bölgesi içerisinde bulunan bu orman, saf kızılçam meşçerelerinden tereküp etmesi ve sahil mıntakalarında yayılmış olan kızılçam ormanlarının mümessili olması gibi bir özellik göstermektedir.

İlişik harita, 1/10 000 mikyasındaki Düzlerçamı örnek bölgesi haritasıyla Düzlerçamı serisine ait 1/100 000 mikyaslı haritaların 1/25 000'e irca edilmesi suretile vücade getirilmiştir. Bu haritada görüldüğü gibi, bu orman işletmesi, yürürlükteki amenajman plânlarına göre 2458,40 hektarlık Düzlerçamı örnek bölgesiyle birinci devre amenajman plânı Düzlerçamı serisinin 38 numaralı havzası ile 39 ve 40 numaralı havzalarından da 3340 hektarlık bir sahanın ilâvesi suretile teşkil edilmiştir. Böylece ormanın umum sahası 5798,40 hektar olup, bunun 3795,50 hektarı ormanla kaplı, 146,70 hektarı tarla ve 1856,20 hektarı da ormansız sahalardan ibarettir.

Düzlerçamı örnek işletmesinin içersinde bulunan ve halen (Düzlerçamı Örnek Bölgesi) adını taşıyan saha, 41 grad 0,6 santigrad - 41 grad, 3 saati grad enlemleriyle İstanbul meridyemine göre 1 grad 70 santi grad - 1 grad 76 santi grad boylamları arasında bulunmaktadır.

Bu örnek işletmenin bulunduğu orman, Toros Dağlarının Güney istikametinde uzanan kollarından Güllük dağının Kuzguncuk tepesine uzanan silsilesinin Doğu mailesi üzerinde yer almaktadır. Mintakanın en yüksek noktası 990 m rakımlı Ayıbaşı tepesidir. Ayrıca 770 metre rakımlı Sağkaya tepesi bulunmaktadır. Mintakanın en alçak noktası 200 m rakımındadır.

Ormanın Güney sınırında Karaman çayı mevcuttur ki, bu çay'a işletmeyi ortasından bölen Karadere sularını boşaltmaktadır. Ayrıca Ormanın Kuzey Doğu sınırını tahdit eden ve başlangıçta Yenice deresi ve sonraları da Kuru çay ve İtatacak çayı adlarını alan bir dere bulunmaktadır.

Amenajman plânlarına göre arazi Üçüncü zamana ait olup umumiyetle kratase ve bilhassa üst kratase kalkerlerinden müteşekkildir.

Antalya Meteoroloji İstasyonu'nun 1929 - 1950 yılları arasındaki rasatlarına göre, yıllık ortalama sühünet 18,6°C, yağış ortalaması 1056 mm, nisbi rutubet ortalaması % 66'dır.

Orman içersindeki en mühim yol, Kuzey Doğu sınırındaki Antalyadan gelerek Korkuteli'ne giden şosadır. Ormanın mühim bir kısmı, düz bir arazi üzerinde bulunması dolayısıyla entansif bir yol şebekesinin kurulmasına müsait bulunmaktadır.

Orman içersinde köy bulunmamakla beraber, civardaki en yakın köy Karaman köyüdür. Bu köy halkına ait orman içersinde tapulu tarlalar mevcut bulunmakta ve zamanla da usulsüz kesimlerle bu tarlaların sınırları orman aleyhine genişletilmektedir. Köylülere ait bu gibi sahalarda hayvan ve bilhassa keçi ve deve, hem otlatılmakta ve hem de ağıl olarak barındırılmaktadır. Yapılacak her türlü muamele ve müdahaleye engel olacağı cihetle bu gibi sahaların istimlâk edilmesi zaruri görülmektedir.

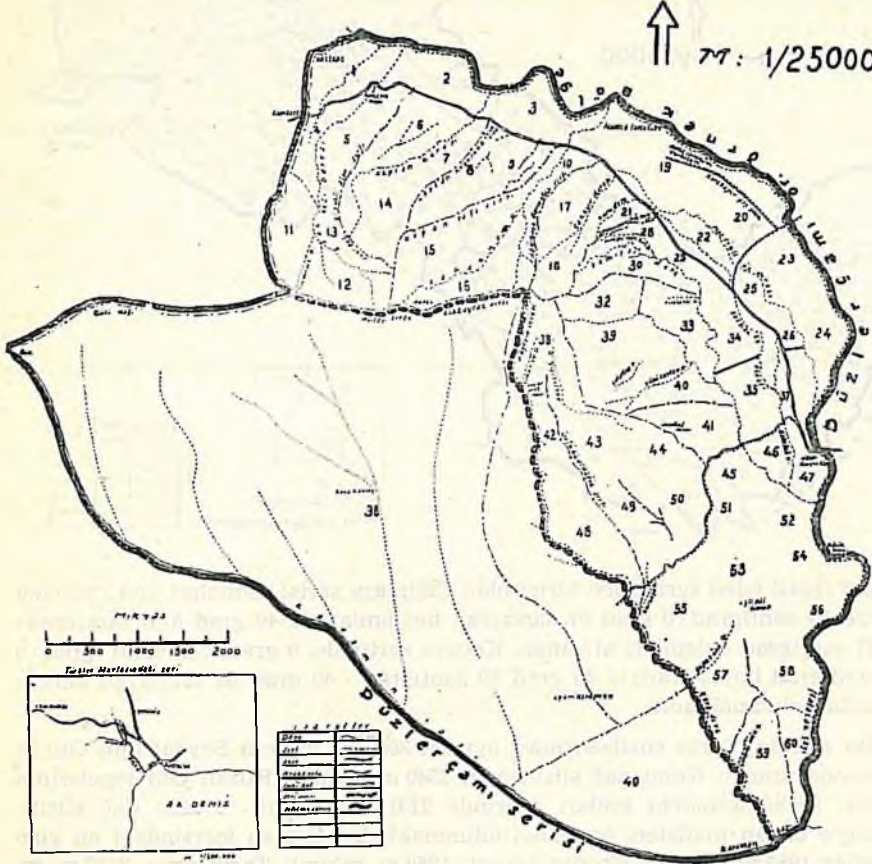
Ormanı teşkil eden esas ağaç türü kızılçam olup hey'eti umumiyesile saf kızılçam meşçereleri halindedir. Kızılçamlara yer yer alt tabaka halinde ve açıklıklarda delice, menengiç, pırnal meşesi, zakkum, akçakesme gibi ağaççıklar refakat etmektedir.

Hektarda en yüksek ağaç serveti 124 m³ ve en yüksek ortalama artım da 1,6 m³'tür.

Düzlerçamı ormanı içersindeki köylülere ait arazi istimlâk edilmek, böylece iç bütünlüğünü sağlayarak ve korunmasını teminat altına almak kayıt ve şartıyla,

Antalya Orman Başmüdürlüğü
DÜZLER ÇAMI ÖRNEK DEVLET ORMAN İŞLETMESİ

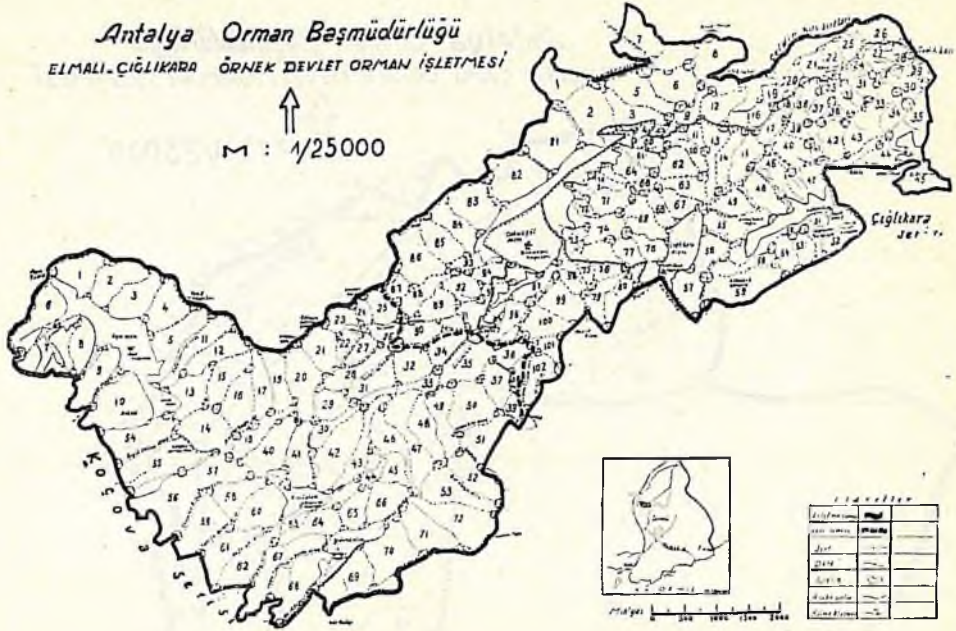

alçak muntaka kızılçamının tipik bir mümessili olması ve Antalya deniz iskelesine 20 km mesafede bulunması ve içerisinde her türlü motorlül nakil vasıtalarının se-yir ve seferine müsait Antalya - Korkuteli şoşasının geçmesi gibi özellikleri dola-yısıyla bu orman örnek işletme olarak ayrılmıştır.

7 — Antalya Orman Başmüdürlüğü, Elmalı - Çığlıkara - Koçova Devlet Orman İşletmesi.

Akdeniz İklim Mıntakasının Antalya Bölgesi içerisinde bulunan bu orman, se-dir yayılış sahasının tipik bir nümunesi olmaktadır.

Haritada da görüldüğü gibi Çığlıkara örnek işletmesi, Koçova ve Çığlıkara seri-lerinin birleştirilmesinden meydana gelmiştir. Genel sahası 5129 hektardır. Bunun 4234,47 hektarı ormanlık saha, 397,40 hektarı hasılat veren arazi ve 497,13 hektarı da hasılat vermeyen arazi sahasından ibarettir.

Ormanı teşkil eden serilerden birisi olan Çığlıkara serisi, İstanbul meridyen'ına göre 0 grad 87 santigrad - 0 grad 97 santigrad boylamlarıyla 40 grad 51,5 santigrad - 40 grad 87 santigrad enlemleri arasında, Koçova serisi de, 0 grad 80,5 santi - grad - 0 grad 87 santigrad boylamlarıyla 40 grad 50 santigrad - 40 grad 55 santigrad enlemleri arasında bulunmaktadır.

Her iki seri de, Toros silsilelerinden ayrılan 3086 m rakımlı Beydağ'ının Güney - Batı yönünde uzanan Kohu dağ silsilesinin 2540 m rakımlı Kozan Göl tepelerinin Kuzey - Batı istikâmetindeki kolları üzerinde 2131 m rakımlı Şusuz dağ silsilesinin Kuzey'e bakan maileleri üzerinde bulunmaktadır. Orman içersindeki en yüksek mevki 1955 m rakımlı Koçova tepesi, 1950 m rakımlı Tarık tepe, 2132 m rakımlı Uzun Mezon tepesi, 2095 m rakımlı Elmacık tepe, 2060 m rakımlı Çataltaş tepesi, 1195 m rakımlı Koçova tepeleridir.

Örnek işletme içersinde, Yönez, Kızılalan, Kocaçukuru, Ayıs - alanı, Dokuzgöl, İkizce, Çığlıkara adlarıyla anılan Dolin ve Basen şeklinde bir çok çukurluklar mevcut bulunmakta ve her bir çukur dört bir taraftan sırtlarla çevrili bir havza hüviyetini göstermektedir. Bütün dereler, yağışlardan husûle gelen sularını bu çukurluklara taşımakta olup, yaz aylarında tamamiyle kurudurlar. En mühim dereler :

Karınboğaz - Kızılalan, - Bulamaçlı - Karamuklu - Yönez, Orta boğaz, Akgöçük, Çedirmeboğaz, Avşar kuyusu, Baldıranlıtaş, Çığlıkara, Alıç, Kuyu kazılan, Kızılın, Akköprü, Aktopraklı, İkizce, Söğütlü dereleridir.

Dr. Jeolog Galip Oktu'nun raporuna göre, bu ormanların yayıldığı arazinin esas bünyesi, Üst Kratase kalkerleridir. Bazı kesimlerde Üst Kratase, Eosen'e ait kalkerlerle, marnlı kalkerlerle örtülmüştür. Toprak, kalker kayalıklarının tecezzi-sinden husûle gelmiş olup, iskeletçe zengin, balçık veya ağır küm balçığıdır. Hava-

lanma ve permeabilite'leri yüksek, sıcak ve biyolojikman aktif topraklardır. Sahanın büyük kısmında bitki toprağı yıkanmış ve taşınmış olup, kalker formasyonu iskelet halinde bütün mıntakaya bir kars hüviyeti verdirmiştir.

Ormana en yakın Elmalı Meteoroloji istasyonuna göre, ortalama sıcaklık 13,5°C, senelik yağz miktarı, muhtelif yıllarda (1953-1955), 386-750 mm arasında değişmektedir. Umumiyetle Akdeniz'in karatipi iklimi hâkimdir. Kışları yağışlı, yazları kuraktır. Umumi bilgilere göre kar, 15 Kasım'dan sonra düşmekte ve Nisan ayı içersinde kalkmaktadır. Yaz boyunca mıntaka büyük bir kuraklık içersinde, su ve menbalardan tamamiyle mahrumdur.

Elmalı'dan başlamak suretile Çığlıkara ve Koçova serilerini tamamiyle kesen ve kamyonla nakliyata müsait bir yol mevcut bulunmaktadır.

Ormanda aşağıdaki meşçere tipleri bulunmaktadır :

- 1 — Saf sedir
- 2 — Sedir + ardıç
- 3 — Saf ardıç

Hektardaki en yüksek ağaç serveti 300 m³ ve en yüksek ortalama artım 2,0 m³ kadardır.

Orman içersinde köy yoktur. Ormana en yakın köyler 20-25 km mesafede bulunmaktadır. En mühim zarar, orman içersindeki yaylalarda keçi otlatmasıdır. 1931 senesinden sonra mütaahhitler tarafından yapılan işletme tarzından orman çok zarar görmüştür.

Hey'etimizin teklifi üzerine Elmalı ve Kaş İşletme Müdürleri tarafından yapılan tetkik ve incelemeler neticesine göre, Finike ve Kaş ilçrin bağı 16 köy halkına ait cm'an 11407 keçi, 5625 koyun ve 291 adet devenin, Örnek İşletme olarak tefrik edilen Çığlıkara orman sınırları haricindeki sahalarda otlatılabilmesi için, 46000 lira sarfiyle gereken tedbirlerin alınabileceğı ve böylece mıntakanın hayvan otlatmasından mesun bir duruma getirilebileceğı mümkün görülmektedir.

Alınacak olan tedbirlerle korunmasının mümkün görülmesi, Türkiye'de sedirin mütekasif bulunduğu en önemli mıntakalardan birisini teşkil etmesi, mınakale şartlarının müsait olması ve sedir gibi Türkiye için monopol bir karakter taşıyan bir orman mahsülünü vermesi gibi sebepler dolayısile, bu ormanın Örnek İşletme olarak tefriki uygun mütalâa olunmuştur.

8 — Eskişehir Orman Başmüdürlüğü, Çatacık Örnek Devlet Orman İşletmesi.

İç Anadolu Mıntakası Yukarı Sakarya Bölgesiyle Batı Karadeniz Bölgesinin sınırında yer almış olan bu orman, esas itibariyle saf sarıçam türünden terekktüp etmekte ve sarıçam'ın Dünyadaki yayılış mıntakasının en Güney sınırında bulunmasıyla bir hususiyet arz etmektedir.

Bu örnek işletme, 1/25 000 mikyaslı haritada gösterildiğı üzere, Değirmendere serisinden 1707,65 hektar ve Çatacık serisinden 1335,00 hektarlık sahalar alınmak suretile teşkil edilmiş olup, 3042,62 hektarlık bir sahayı kaplamaktadır.

Ormanın mühim bir kısmını içersine alan Değirmendere serisinin coğrafi mevki, 39° 57' 42" — 40° 01' 53" enlemleriyle Greenwich'e göre 31° 05' 14" — 31° 11' 48" boylam daireleri arasındadır.

tir. Böylece alınacak koruma tedbirleriyle ormanın korunması kolayca mümkün olabilecektir.

Ormanda aşağıdaki meşçere tipleri bulunmaktadır :

- 1— Saf sarıçam
- 2 — Saf karaçam
- 3— Sarıçam + karaçam

Hektarda en yüksek ağaç serveti 296 m³, ortalama artım da 3,5 m³'tür.

Sarıçam'ın Dünya'daki yayılışının en Güney sınırında kapalı bir orman teşkil etmesi, Türkiye'nin Kuzey orman muntakası ile İç-Anadolu'nun ormansız sahaları sınırı üzerinde bulunması, alınacak tedbirlerle koruma emniyetinin kolaylıkla sağlanması, Eskişehir gibi büyük şehirlerimizden birisine en yakın kapalı ve iyi vasıflı bir orman hüviyetinde bulunması ve ormanı Eskişehir'e bağlayan yolun islâhı suretiyle irtibatının kolayca sağlanabilmesi imkânlarının mevcudiyeti gibi özellikleri dolayısıyla bu ormanın Örnek Orman İşletmesi haline ifrağı uygun görülmüştür.

9 — Balıkesir Orman Başmüdürlüğü, Dursunbey - Değirmeneyrek Örnek Devlet Orman İşletmesi.

Türkiye'nin Coğrafya ve İklim Muntakaları taksimatına göre, Ege Muntakasının İç Batı Anadolu Bölgesi içerisinde bulunan bu orman, karaçam ormanlarının tipik bir mümessili olmaktadır.

Haritada gösterildiği şekilde bu işletme, yürürlükteki Amenajman plânlarına göre 2858,00 hektarlık Değirmeneğrek serisinin tamamına, Gölçük I serisinden ayrılan 1858,70 hektarlık bir kısım ve Alaçam I serisinden alınan 832,00 hektarlık bir kısmın ilâve edilmesinden meydana gelmekte ve 5549,30 hektarlık bir sahayı kaplamaktadır.

Bu orman, Dursunbey ilçesinin Güney'inde bulunan Alaçam dağının Kuzey'e bakan mail satırları üzerinde yer almaktadır. 1650 m rakımlı Alaçam dağı, bu muntakanın en yüksek noktaları olan 2168 m rakımlı Akdağ ve 2181 m rakımlı Eğriöz dağlarının teşkil ettiği manzumeye dahildir. Ormanın en yüksek noktaları, 1460-1580 m rakımları arasında değişmektedir. Ormanın içerisinde, Karadere, Kiraz dere, Değirmeneğrek deresi, Buzağı dere, ve Karakuz deresi bulunmakta ve bu dere-lerin teşkil ettiği havzalar, işletmeyi meydana getirmektedir.

Ormanın bulunduğu arazi, amenajman plânlarına göre Güney - Marmara ardi volkanik komplekslerine dahildir. Genel yapısı, kristalin şist karakterindedir. Umumiyetle ana taş, gnays, klorit-gnays ve mikaşist'lerden müteşekkildir. Toprak, iskelet itibariyle zengin ve ince kum balçığı ile kaba kum balçığı tekstüründedir. Toprağın fiziki bünyesi, gevşek, orta derecede su geçirir, umumiyetle kuru ve Kuzey kısımlarda serindir.

Ormana en yakın Meteoroloji İstasyonlarından Balıkesir'de, ortalama yıllık sühünet 14,1°, Kütahya'da 10,5° derecedir. Senelik yağış ortalaması, Kütahya'da 514,2 mm ve Balıkesir'de 661,8 mm'dir. Nisbi rutubet, senelik ortalama halinde Kütahya'da % 68 Balıkesir'de % 70'dir.

Dursunbey tren istasyonundan Karaamca'ya kadar 11 Km'lik bir dekovil hattı mevcuttur. Kirazlı dere, Karadere ve Değirmeneğrek dereleri içersinde, kamyonla

Balıkesir Orman Başmüdürlüğü

Dursunbey - Değirmeneyrek Örnek Devlet Orman İşletmesi

MİK: 1/25.000

nakliyat yapmaya mahsus yollar bulunmakta ve bu yol şebekesi zamanla entansif-
leştirilmektedir.

Ormanda aşağıdaki meşcere kuruluşları bulunmaktadır.

- 1— Saf karaçam (Ormanın Büyük bir kısmını teşkil etmektedir).
- 2 — Karaçam + kayın
- 3 — Karaçam + meşe
- 4 — Kızılçam + meşe

Hektarda en yüksek ağaç serveti 480 m³ ve en yüksek ortalama artım da 3 m³
tür. (Amenajman plânlarına göre).

Orman içinde köy yoktur. Ancak Değirmeneyrek serisine 6 Km mesafede Göğü

ve Musalar köyleri bulunmaktadır. Bu köylerin ormanda b̄ariz, bir zararları görülmediği gibi, bu köy halkından ormanın işletilmesinde işçi olarak faydalanılmaktadır.

Ekserisi gençleştirme çağına gelmiş ve birçok yerlerde bu çağı aşmış ve müte-nevvi meşçere kuruluşlarına mâlik olan, tensilin hertürlü safhasını çeşitli şekillerde gösteren bu karaçam ormanı, aranan diğer vasıfları haiz olmasından başka, bu özelliği ile de örnek işletme vasfını taşımaktadır. Ayrıca bu orman, boşluksuz olup üç tarafı sırtlarla çevrili ve kapalı bir havza teşkil etmekte ve münakale imkânları bakımından da müsait bir durum göstermektedir.

10 — İstanbul Orman Başmüdürlüğü, Demirköy — Karamanbayırı Örnek Devlet Orman İşletmesi.

Marmara İklim Mıntakasının İstiranca Bölgesi içersinde bulunan bu orman, saf meşe, meşe + kayın ve saf kayın meşçerelerinden tereküküp etmekte ve İstiranca dağları ile bunun temadisi olan ana su bölümü hattının Karadenize bakan mail sathı üzerinde yayılmış ormanlar için mümessil olmaktadır.

İlişik haritada gösterildiği şekilde bu örnek orman işletmesi, yürürlükteki amenajman plânlarına göre, Karamanbayırı serisinden 3907,75 hektar ve İstihkâm-tepe serisinden de 735,70 hektarlık bir saha alınmak suretile teşkil edilmiştir. Böylece ormanın genel sahası 4643,45 hektar olup bunun, 4519,50 hektarı ormanla kaplı ve geri kalan 123,95 hektarı ise açık araziden ibarettir.

Karamanbayırı serisi 15,52 — 15,62 grad boylamlariyle 46,23 — 46,52 grad enlem daireleri ve İstihkâm tepe serisi ise 15,51 — 15,64 grad boylamlarile 46,41 — 46,30 grad enlem daireleri arasında bulunmaktadır.

Ormanın bağlı bulunduğu mıntakanın en yüksek tepesi 1030 m rakımlı Mahya dağı ve ayrıca 985 m rakımlı Karamanbayırı tepesile 871 m rakımlı Kaynaktepe'dir.

Orman içersinde en önemli dere Velika deresi ve kollarından ibaret olup bu dere Kuzey ve Kuzey - Batı yönünde akmakta ve Velika köyü yakınlarında mecrası 410 m kadar inmektedir.

Ormanın içersinde bulunduğu Demirköy arazisi, Petrografik ve Stratigrafik bakımdan Eruptif sahralar, metamorfik sahralar ve Fosilli formasyonlar olmak üzere üç gruptan tereküküp etmektedir. Ormanın bulunduğu arazi daha ziyade Metamorfik formasyona dahil olan gnays, mikaşist, fillat ve kuvarsitlerden müteşekkildir.

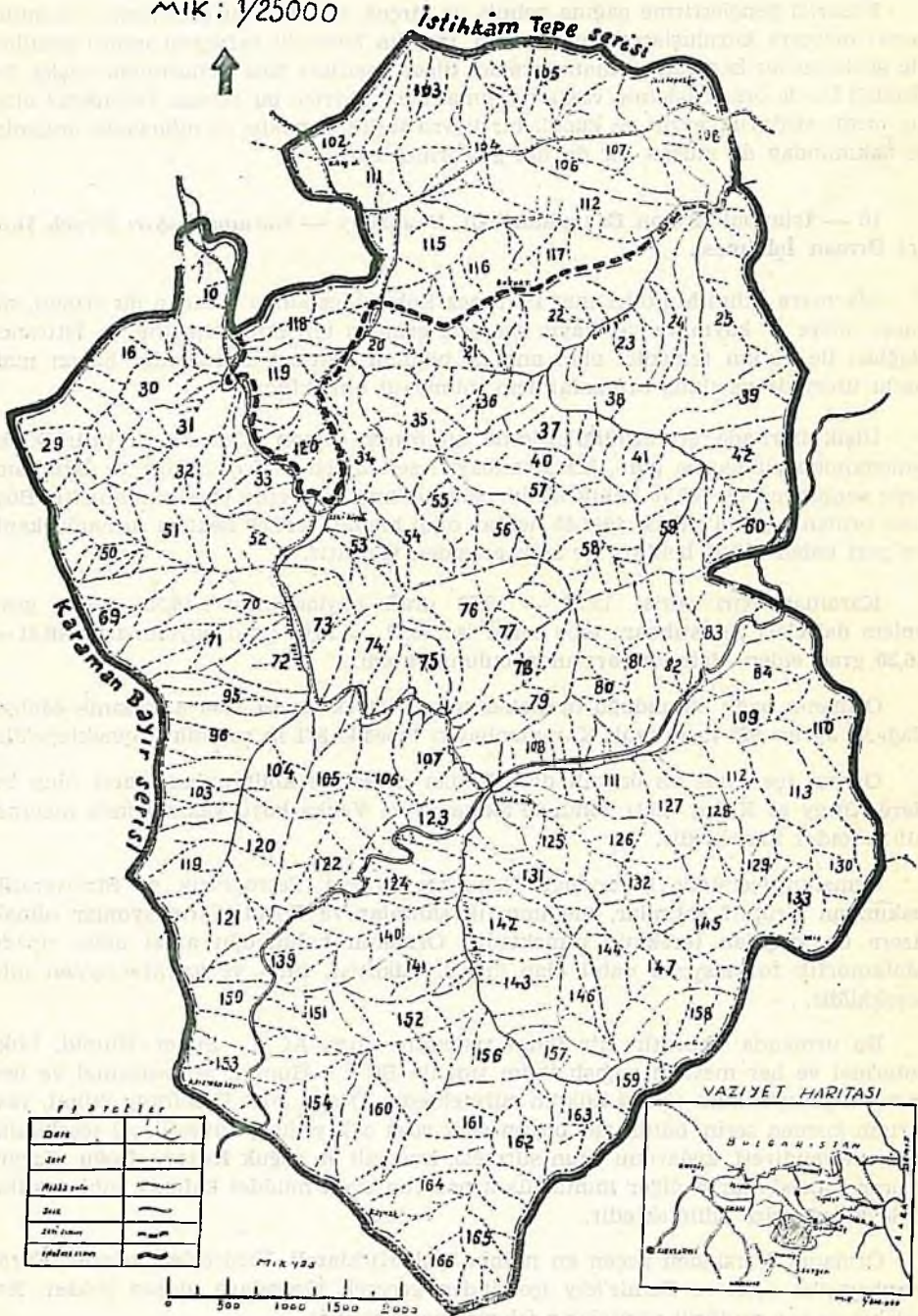
Bu ormanda Thorntwaite iklim sistemine göre, AC' r = Super - Humid, Mikrotermal ve her mevsim yağışlı iklim tipi ile BC' r = Humid, Mikrotermal ve her mevsim yağışlı iklim tipleri hüküm sürmektedir. Obst'a göre Demirköy iklimi, yazlarının kısmen serin, bütün yaz boyunca az veya çok yağışlı, kuvvetli çığ teşekkülâtının mevcudiyeti, kışlarının uzun sürmesi, kuvvetli ve soğuk Kuzey - Doğu rüzgârlarının esmesi, kar'ın diğer mıntakalara nazaran uzun müddet kalması gibi vasıflarıyla karakterize edilmektedir.

Ormanın içersinden geçen en mühim yol, Kırklareli - Yenice'den gelerek Karamanbayırı'nı aşan ve Demir'köy içersinden geçerek İğneadaya ulaşan yoldur. Bu yol kış ve yaz motörlü vasıtaların işlemesine müsaittir.

İstanbul Orman Başmüdürlüğü

MIRKÖY - KARAMANBAYIRI ÖRNEK DEVLET ORMAN İŞLETMESİ

MİK : 1/25000

Orman aşağıdaki meşçere tipleri bulunmaktadır :

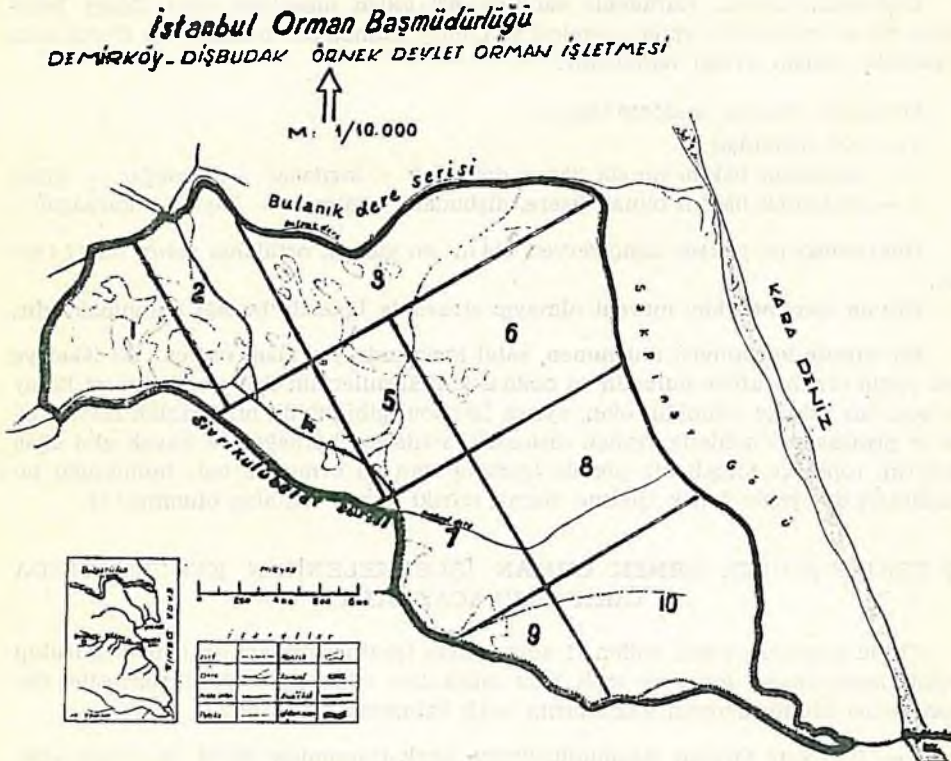
- 1 — Saf meşe
- 2 — Meşe + kayın
- 3 — Saf kayın

Hektarda en yüksek ağaç serveti 341,00 m³ en yüksek ortalama artımı da 6,1 m³ tür.

Orman içersinde köy mevcut olmayıp, en yakınında 53 haneli ve 1945 sayımına göre 333 nüfuslu Velika köyü bulunmaktadır. Bu köyün orman üzerinde zararlı bir tesiri yoktur.

Böylece korunması müemmen, karadan Kırklareli ve denizden İğneada iskelesine irtibatının mevcudiyeti, Güney'inde oldukça kalabalık bir nüfusa mâlik geniş bir ormansız mntakanın bulunması ve dolayisile her türlü mahsulünün istihlâk ve değerlendirilmesinin mümkün olması, ayrıca Trakya'nın Karadeniz sathı maili üzerinde yayılan saf meşe, meşe + kayın ve saf kayın ormanları için mümessil bir karakter taşıması gibi önemli özellikleri dolayisile bu ormanın örnek işletme olarak tefriki uygun mütalâa olunmuştur.

11 — İstanbul Orman Başmüdürlüğü, Demirköy, Dişbudak Örnek Devlet Orman İşletmesi.

Marmara İklim Mıntakasının İstiranca Bölgesi içersinde ve İgneada yakınında bulunan bu orman, münhat yerlerde, rutubetli ve derin topraklarda yetişen dişbudakla birlikte kızılâğaç, kavak, söğüt, karaâğaç, gürgen ve kayından teşekkül etmekte ve bu vasfı ile benzeri ormanların iyi bir mümessili bulunmaktadır.

Bu orman, 1/10 000 mikyaslı haritada gösterildiği üzere, 483,80 hektarlık bir saha kaplamaktadır ki, bunun 396,60 hektarı ormanla kaplı ve 87,20 hektarı da ormansızdır.

Amenajman plânlarına göre B₂ işletme sınıfı halinde ve Sakapınarı adıyla bağlı bulunduğu Sivrikulübeler serisinin coğrafi mevkii, 27° 48' — 27° 52' boylam 41° 46' — 41° 50' enlem daireleri arasında bulunmaktadır.

Ormanın bulunduğu arazi takriben deniz seviyesindedir. Ormanın Kuzey sınırından Bulanıkdere geçmektedir ki, bu derenin denize döküldüğü yerde mevsimlerde mansabı tıkanmakta ve suları taşmaktadır. Bunun neticesi olarak da burada Sakapınarı gölü adını alan bir bataklık saha meydana gelmiş olup, ormanın sahası böyle bir arazi içersinde bulunmaktadır.

Orman sahası, derelerin taşıdığı materyelin teressüp ve terakümünden meydana gelmiş olup fluvial karakterdedir.

Bu sahada Thornthwaite iklim sistemine göre BB'rb remzi ile ifade edilen humid, mezotermal ve her mevsim yağışlı bir iklim tipi hâkim bulunmaktadır.

Dişbudak ormanı, Karadeniz sahiline 300-550 m mesafede olup Kuzey köşesinde 550 m mesafede Aypolos iskelesi ve Güney ucunda 300 m mesafede Büyüksaka iskelesile denizle irtibat halindedir.

Ormanda bulunan meşçere tipleri :

- 1 — Saf dişbudak
- 2 — Dişbudak hâkim olmak üzere, dişbudak + kızılâğaç + karaâğaç + söğüt
- 3 — Dişbudak hâkim olmak üzere, dişbudak + gürgen + kayın + karaâğaç

Hektardaki en yüksek ağaç serveti 314 m³ en yüksek ortalama artım da 14,4 m³ tür.

Orman içersinde köy mevcut olmayıp civarında İgneada bucağı bulunmaktadır.

Bu suretle korunması müemmen, sahil kenarında yer alan, mevcut iki iskeleye pek yakın bir mesafede bulunan ve dolayısıyla mahsullerinin değerlendirilmesi kolay ve ucuz bir şekilde mümkün olan, ayrıca İstanbul gibi büyük bir istihlâk merkezinde ve piyasasında şiddetle aranan dişbudak, kızılâğaç, karaâğaç ve kavak gibi ağaç türlerini toplu ve kapalı bir şekilde içersine alan bu ormanın, haiz bulunduğu bu özellikleri dolayısıyla örnek işletme olarak tefriki uygun mütalâa olunmuştur.

IV TEKLİF EDİLEN ÖRNEK ORMAN İŞLETMELERİNİN KURULMASINDA TAKİP OLUNACAK SIRA

Etüdü yapılarak teklif edilen 11 adet orman işletmesinin aynı zamanda kuruluş teşkilâtlandırılması, idari ve mali bazı müşküller doğurabileceği düşüncesile, Orman Genel Müdürlüğünün imkânlarını bağlı kalınarak ilk plânda :

- 1 — Bahkesir Orman Başmüdürlüğüne bağlı-Dursunbey ilçesi içersinde «Değirmeneğrek».

- 2 — İstanbul Başmüdürlüğüne bağlı - Demirköy ilçesinde «Karamanbayırı»,
  - 3 — Antalya Başmüdürlüğüne bağlı - Elmalı ilçesi içersinde «Çıglıkara-Koçova»,
  - 4 — Antalya Başmüdürlüğüne bağlı, ve Antalya iline yakın «Düzlerçamı»,
  - 5 — Kastamonu Başmüdürlüğüne bağlı - Daday ilçesi dahilinde «Ballıdağ»
- Örnek Devlet Orman İşletmelerinin,

İkinci plânda ise :

- 6 — Eskişehir Başmüdürlüğüne bağlı - «Çatacık»,
- 7 — Kastamonu Başmüdürlüğüne bağlı - Ayancık ilçesi dahilinde «Akgöl».
- 8 — Bolu Orman Başmüdürlüğüne bağlı - Karabük ilçesi içersinde «Keltepe»,
- 10 — Muğla Orman Başmüdürlüğüne bağlı — Çine ilçesi dahilinde «Kazancı»,
- 11 — İstanbul Başmüdürlüğüne bağlı — Demirköy ilçesi içersinde «Dişbudak»,
- 9 — Bolu Orman Başmüdürlüğüne bağlı - Bolu iline yakın «Kartalkaya»,

Örnek Orman İşletmelerinin ele alınması uygun görülmüştür.

V — SEÇİLEN ORMAN İŞLETMELERİNİN TAAZZUVUNA AİT UMUMİ TEDBİR VE TEKLİFLER

Bu tedbirler, teknik ve idari olmak üzere iki grupta mütalâa olunmuştur.

A — TEKNİK TEDBİRLER

1 — Yetiştirme muhiti şartlarınca mümkün olan en yüksek mîkdar ve kalitedeki hasılatı devamlı olarak almak şeklinde formüle edilen devamlılık gayesinin şümülü ve çerçevesi içersinde, işletmenin özelliğine uygun olan idare gayeleriyle silvikültür gayeleri'nin tesbit edilmesi,

2 — Örnek işletmelerine mevzu olan orman sınırlarının gerek arazi ve gerekse harita üzerinde belli edilmesi, tapu'ya kaydedtirilerek tekml mülkiyet ve tasarruf işlerinin halledilmesi,

3 — Ormanın yeter sıhhat derecesinde, arazisinin topografik yapısıyla muhtelif meşçerelerin dağılışını gösteren mükemmel bir haritasının vücade getirilmesi (Haritanın mikyası mümkün olduğu takdirde 1/5 000, olmadığı takdirde asgari 1/10 000 olmalıdır). Bu maksatla ön plânda hava fotoğraflarından faydalanma yoluna gidilmesi,

4 — Örnek işletmelerde işletmecilik ve ormancılık tekniğinin, bir periyod'dan diğer periyod'a doğru mütemadi surette entansifleşmesine mukabil, iç taksimat şebekesinin sık sık değıştirilmemesi mecburiyeti karşısında, bugünün ve geleceğın ihtiyaçlarına cevap verebilecek sıklıkta bir iç taksimat şebekesinin hazırlanması icap etmektedir. Zira meşçerelerin ihtiyacı olan her türlü bakım ve gençleştirme müdahalelerini tatbik edebilmek, elde edilecek her türlü orman mahsulünü kolayca ormandan çıkararak piyasaya arz edebilmek, türlü tehlikelere «Bilhassa yangın ve fırtına devrilmesine» karşı ormanı koruyabilmek, ormanda idare ve murakabayı kolaylaştırmak, uygun büyüklükte envanter ve muhasebe üniteleri elde etmek gibi sebeplerle, ormanda entansif yol ve iç taksimat şebekelerinin yapılması zaruri görülmektedir. Bu mülâhazalarla, ormanın 10-20 hektar büyüklükteki bölmelere ayrılması, bu bölmelerin sınırlarının mümkün olduğu kadar esas ve tâli yollarla ve

bilhassa yürürlükteki Orman Kanunu'nun 75 inci maddesinin şart koştuğu yangın yolları ile çevrelenmesi lâzımdır.

5 — Bir ormandaki ağaç servetinin miktarı, ağaç türleri itibariyle terekübü, artım potansiyeli, idare müddeti, yetiştirme muhiti faktörleriyle tâyin ve tahdit olunmaktadır. Modern silvikültür ve amenajman, yetiştirme muhiti faktörleriyle bunun bir ifadesi olan vejetasyon'un en esaslı bir şekilde incelenmesine dayanmaktadır. Bu gibi mucip sebeplerle, örnek işletmesine mevzu olan ormanın, yetiştirme muhiti ve bonitet haritalarının yapılması, vejetasyon'un esaslı olarak tetkik edilmesi, yetiştirme muhiti faktörleri ile vejetasyon arasındaki münasebetten ekolojik ünitelerin tefrik edilmesi,

6 — Entansif bir orman işletmeciliğine temel olan ormanın, ağaç servetinin tür, çap ve yaş sınıfları itibariyle terekübü ile servetinin kalitesi ve artım potansiyeli hakkında rakam malûmatına ihtiyaç vardır. Ağaç servetinin bu gibi karakteristikleri hakkında bilgi elde etmek için, yüzde yüz çap ölçmesine dayanan bir ağaç serveti envanteri yapmak, fazla zaman ve emek sarfettirici ve böylece çok pahalı olacağı cihetle mümkün değildir. Bu sebeple örnek işletmelerin ağaç serveti envanterinin, mümessil sahalara dayanılarak yapılması gerekmektedir. Bu envanterin matematik - istatistik metodlar üzerine bina ettirilmesi, alınacak mümessil sahalaların sayılırla ormana dağılmasında bu metodların kullanılması, (Esasen yürürlükteki amenajman talimatnamesinin 5 inci maddesi de bunu âmir bulunmaktadır).

7 — Ormanın tâli mahsullerini teşkil eden küçük ve büyük baş av hayvanlariyle, yerli ve muhacir kuşlar, dere ve göllerdeki balıklar gibi hayvansal menşeli tâli mahsüller, tohumlar, meyvalar, sahlepe, ot, kabuk, reçine, balzam ve saire gibi bitkisel menşeli mahsullerle taş, kum ve çeşitli madenler gibi cansız varlıkların da kalitatif ve kantitatif olarak uygun metodlarla tesbit edilmesi,

8 — Her örnek orman işletmesinin, mevcut yetiştirme muhiti faktörlerince alınması mümkün olan en yüksek miktar ve kalitedeki hasilâtı devamlı olarak verebilecek bünye ve kuruluşunun, yani normal veya optimal kuruluşunun uygun metodlarla tesbiti ve bu kuruluştaki ormanın ağaç servetinin miktar, tereküp ve artım potansiyelinin rakam ve grafikte ifade edilmesi,

9 — Örnek işletmeler için tesbit edilen gayelere ve orada mevcut muhit şartlarına en uygun ağaç türlerinin seçilmesi ve buna göre orman formunun kararlaştırılması, nihayet en uygun bakım ve geneleştirme metodlarının kullanılması suretile tekml silvikültür işlerinin uzun ve kısa vadeli silvikültür plânlarına bağlanması,

10 — Silvikültürün tâyin ettiği orman formuna ve kararlaştırdığı gençleştirme ve bakım metodlarına en uygun gelen amenajman metodlarının (Faydalanmayı nizamlayan metodların) seçilmesi,

11 — Ormanın sınırlarına, toprağına, ağaç serveti varlığına, her türlü tâli mahsüllerine vâki her çeşit biyotik ve abiyotik zararlara karşı koruyucu bütün teknik tedbirlerin alınması,

12 — Örnek işletmelerdeki çeşitli işleri, hususiyetlerine göre en uygun şekilde yapabilecek olan kalifiye işçi kitlesinin yetiştirilmesi, kesim tomruklama, bölmeden çıkarma işlerinde en modern âlet ve vasıtalarla çalışılması ve en uygun metodların kullanılması, kıymetlendirme-ameliyesinin muayyen norinlara uygun şekilde teknik

ve ekonomik icaplara göre yapılması, keza işletmelerin hususiyetine ve fonksiyonlarına göre değişik olmak üzere, orman sanayii tesislerinden bir veya birkaçının kurulması,

13 — Örnek işletmelerde sel derelerinin kontroluna ait lüzumlu etüdlerin yapılması ve mâli imkânlar nisbetinde Örnek Havza Islâhına teşebbüs edilmesi,

14 — Sayısı, ebadı, teşkilâtı, teçhizatı ve mefruşatı örnek işletmenin hususiyetine göre değişmek üzere, fidanlık, işletme müdürlüğü ve bölge şeflikleri, memur ve müstahdemine ait binalar ve lojmanlar ile koruma personeline ve işçilere ait binalar, ekskürsion, staj ve kurs maksatlariyle işletmelere gelecek olan öğrenci ve meslek mensuplarının kalabilecekleri binaların da tesis edilmesi,

15 — Yapılacak olan amenajman plânının, yukarıda sayılan teknik tedbirleri içersine alacak ve gerçekleştirecek tarzda esaslı ve detaylı bir şekilde tanzim edilmesi.

B — İDARİ TEDBİRLER

1 — Mahiyetleri itibariyle teknik, biyolojik, ekonomik ve idari çeşitli işlerin ormanda görülebilmesi için, muhtelif kademelerdeki personele ihtiyaç vardır. Her örnek orman işletmesinde Üniversite seviyesinde ormancılık tahsili görmüş tatbiki ve nazari bilgisi mükemmel bir İşletme Müdürü ile 2 Bölge Şefi, 1 muhasebeci, 1 mutemet, yeter sayıda koruma ve bakım personeli, mekanik işleri görecek yeter sayıda yetişkin işçi kitlesi ve sayıları asgari sınırlarda tutulmak üzere diğer teknik ve yardımcı personelin sağlanması, ancak ehemmiyetine binaen işletme müdürü ve bölge şeflerinin tâyinlerinde Orman Fakültesi'nin kanaatinin alınması,

2 — Orman Genel Müdürlüğünce açılmasına karar verilen örnek işletmelerin kuruluş ve ilk çalışma yıllarına inhisar etmek üzere, memleketimizin ormancılık şartlarına yakın ve aynı zamanda ormancılığı ileri ve entansif Avusturya gibi memleketlerden, uzun müddet bir işletmede Müdürlük yapmak suretile tecrübe ve mümarese sahibi olmuş kaliteli mütehassısların getirilmesi ve bunların Örnek İşletmelere Müdür olarak tâyin edilmesi,

3 — Örnek işletmelerin Başmüdürlüklere bağlanması, işletmeye yetecek miktarda döner sermayesinin sağlanması, muhasebesinin müstakilen tutulması, işletmenin iktisadi başarısının ilmi ölçülere göre tâyin edilebilmesi için, elde edilen mahsüllerin satışının arttırma yolu ile yapılarak piyasa değerine göre kıymetlendirilmesi, Orman Kanununun tavizli hükümlerine göre satışlarının yapılması halinde de satış fiyatlarının piyasa değerine tahvil edilmesi,

4 — İşletme Müdürlüğü ve Bölge Şefliklerine ait büro binaları ile lojmanlarının, diğer işletmelerin yanında veya ilçe merkezi gibi meskûn yerlerde ve ayrıca ormanda faaliyette bulunduğu zaman lâzım olan büro ve lojmanlarla tatbikat ve ekskürsion maksatlariyle gelecek olanların kalacakları binaların ise orman içerisinde inşa edilmesi,

5 — Örnek İşletme olarak seçilen ormanlarda halen mevcut bina ve tesislerden şimdilik istifade edilmekle beraber, bütçe imkânlarına ve ihtiyacın mübremiyet dereccesine göre her yıl inşa edilecek olan binaların plâna bağlanması suretile bu işlerin tamamlanması.

VI — ÖRNEK ORMAN İŞLETMELERİNİN KURULARAK TAAZZUV EDEBİLMESİ İÇİN İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ORMAN FAKÜLTESİ İLE TARIM BAKANLIĞI ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ARASINDAKİ İŞBİRLİĞİNİN NİZAMLANMASI

Seçilen örnek orman işletmelerinin kurulup işleyebilmesi ve tesbit olunan gayelerine ulaşabilmesi için, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'nin ilmi ve teknik yönlerden müşavirlik, murakaba ve nezaret vazifelerini deruhte etmesi; buna karşılık Orman Genel Müdürlüğü'nün tesislerin kurulması, gerekli eleman, âlet ve vasıtaları tedarik etmesi, dolayısıyla işin finansmanını ve sevk idaresini üzerine alması uygun mütalâa olunmuştur. Bu maksatla Orman Genel Müdürlüğü'nün tensip edeceği mümessillerle Fakülte Mümessilleri'nin bir araya gelerek yapılacak olan işbirliği esaslarının tespit edilmesi ve her iki tarafın muvafakaat ve tasvibiyle bu esasların yazılı bir protokol ile tevsik edilmesi ve bunun bir yönetmelik haline getirilmesi gerekmektedir.

VII — ETÜDÜN ŞÜMUL DERECESESİ

Etüd ve teklifi yapılan ve örnek işletmelere mevzu olabilecek vasıflardaki 11 adet istihsâl ormanı, Türkiye'nin Güney - Batı ve Kuzey - Batı Orman Bölgeleri'ne ait olmakta ve bu mıntakalarda yayılmış olan ormanların da ancak bir kısmının mümessili bulunmaktadır. Gerek etüdü yapılan sahalar içersinde ve gerekse bunun dışında kalan Kuzey - Doğu ve Güney - Doğu gibi mıntakalarda, lâdin, palamut meşesi, fıstıkçanı, sığla yağı ve reçine istihsâline tahsis edilen ormanlarla Türkiye'de yayılış sahası 7,5 milyon hektar tutan bozuk koru, bozuk baltalık ve maki karakterindeki sahalar da mevcut bulunmaktadır. Tetkikimizin dışında kalan bu gibi sahalar içersinden de örnek işletme ve örnek sahaların ayrılması suretile, her birisinde yapılacak işlerin ve alınacak tedbirlerin etüd edilmesi de lüzumlu ve zaruri görülmektedir. Ancak, Komisyonumuzdan gerek Orman Genel Müdürlüğü ve gerekse Fakülte Profesörler Kurulunca memleket sathına şâmil her orman ve mıntakayı temsil edecek vüs'at ve mahiyette örnek işletmeler ve örnek sahalar tefriki vazifesinden ziyade, mahdut maksatlı bir ön çalışmanın yapılması istenilmiş bulunmaktadır. Bununla beraber Komisyonumuz, işi şümüllü bir görüşle mütalâa ederek zaman ve diğer imkânların müsaadesi nisbetinde fazla sayıda örnek işletmelerin etüd ve tefriki gayret etmiştir.